

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

11 septembrie 2014*

„Recurs — Concurență — Înțelegeri — Articolul 81 alineatul (1) CE — Sistem de carduri de plată în Franța — Decizie a unei asocieri de întreprinderi — Piața emiterii — Măsuri tarifare aplicabile «noilor operatori pe piață» — Cotizație de membru și mecanisme numite «de reglementare a funcției de achiziții» și «al membrilor latenți care devin activi» — Noțiunea de restrângere a concurenței «prin obiect» — Examinarea gradului de nocivitate pentru concurență”

În cauza C-67/13 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 8 februarie 2013,

Groupement des cartes bancaires (CB), cu sediul în Paris (Franța), reprezentată de F. Pradelles, de O. Fauré și de C. Ornellas-Chancerelles, avocats, precum și de J. Ruiz Calzado, abogado,

recurent,

celelalte părți din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de O. Beynet, precum și de V. Bottka și de B. Mongin, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

BNP Paribas, cu sediul în Paris, reprezentată de O. de Juvigny, de D. Berg și de P. Heusse, avocats,

BPCE, fostă Caisse Nationale des Caisses d'Épargne et de Prévoyance (CNCEP), cu sediul în Paris, reprezentată de A. Choffel, de S. Hautbourg, de L. Laidi și de R. Eid, avocats,

Société Générale SA, cu sediul în Paris, reprezentată de P. Guibert și de P. Patat, avocats,

interveniente în primă instanță,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul M. Ilešič, președinte de cameră, domnii C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh (raportor), doamna C. Toader și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: domnul N. Wahl,

grefier: domnul V. Tourrès, administrator,

* Limba de procedură: franceza.

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 22 ianuarie 2014,
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 27 martie 2014,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Groupement des cartes bancaires (CB) (denumită în continuare „Groupement”) solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene CB/Comisia (T-491/07, EU:T:2012:633, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care acesta a respins acțiunea introdusă de Groupement vizând anularea Deciziei C(2007) 5060 final a Comisiei Europene din 17 octombrie 2007 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] (COMP/D1/38606 – Groupement des cartes bancaires „CB”) (denumită în continuare „decizia în litigiu”).

Istoricul cauzei și decizia în litigiu

- 2 Istoricul cauzei și elementele esențiale ale deciziei în litigiu, astfel cum acestea rezultă din cuprinsul punctelor 1-48 din hotărârea atacată, pot fi rezumate după cum urmează.
- 3 Recurentul este un grup de interes economic de drept francez, înființat în 1984 de principalele instituții bancare franceze, cu scopul de a realiza interoperabilitatea sistemelor de plată și de retragere de numerar cu carduri bancare (denumite în continuare „cardurile CB”) emise de membrii săi (sistem denumit în continuare „sistemul CB”). Această interoperabilitate se materializează în practică în faptul că un card CB emis de un membru al Groupement poate fi utilizat pentru a efectua plăți la toți comercianții afiliați la sistemul CB prin intermediul oricărui alt membru al Groupement și/sau pentru retragerea de numerar de la bancomatele (ATM-urile) operate de toți ceilalți membri. Membrii Groupement, al căror număr se ridică la 29 iunie 2007 la 148, sunt fie instituții numite „lideri de piață”, fie instituții atașate unuia dintre liderii de piață. În temeiul contractului de constituire a Groupement, BNP Paribas, BPCE și Société Générale SA (denumită în continuare „Société Générale”) figurează printre cei 11 lideri de piață.
- 4 La 10 decembrie 2002, Groupement a notificat Comisiei, în temeiul Regulamentului nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), diferite norme noi avute în vedere pentru sistemul CB, care au constat în special în trei măsuri tarifare (denumite în continuare „măsurile în cauză”):
  - un mecanism denumit „Mecanism de reglementare a funcției de achiziții” (denumit în continuare „MERFA”) care, potrivit Groupement, avea ca obiective, pe de o parte, să încurajeze membrii care erau într-o măsură mai mare emitenți decât achizitori să își dezvolte activitatea de achiziționare și, pe de altă parte, să țină seama din punct de vedere financiar de eforturile membrilor a căror activitate de achiziționare era considerabilă în raport cu activitatea de emiterie. Formula prevăzută în acest sens consta în compararea cotei care îi revenea membrului din totalul activităților de achiziționare în cadrul sistemului CB, aceste activități fiind măsurate pe baza „Sistemului de identificare în registrul întreprinderilor” (SIREN) și în funcție de utilizarea ATM-urilor, cu cota care îi revenea membrului din totalul activităților de emiterie în cadrul sistemului CB, care desemnează eliberarea de către o bancă de carduri CB de plată sau de retragere de numerar unui titular. MERFA trebuia să se aplice atunci când raportul dintre cele două cote era mai mic de 0,5. Sumele obținute prin intermediul MERFA trebuiau distribuite membrilor Groupement, care nu aveau obligația de a plăti o sumă în acest sens, în raport cu contribuția lor la activitatea de achiziționare. Acești membri puteau utiliza în mod liber sumele astfel obținute;

- o modificare a cotizației de membru al Groupement, care cuprindea, pe lângă plata unei sume fixe de 50 000 de euro la data dobândirii calității de membru, o taxă pentru fiecare card CB emis și activ timp de trei ani de la data dobândirii calității de membru și, după caz, o cotizație suplimentară aplicabilă membrilor al căror număr de carduri CB aflate în stoc în cursul sau la sfârșitul celui de al șaselea an de la data dobândirii calității de membru depășea triplul numărului de carduri CB aflate în stoc la sfârșitul celui de al treilea an de la data dobândirii calității de membru;
  - un mecanism denumit „al membrilor latenți care devin activi”, care consta în plata unei taxe pentru fiecare card CB emis, aplicabilă membrilor inactivi sau puțin activi înainte de data intrării în vigoare a noilor măsuri tarifare, a căror cotă în cadrul activității de emiteri de carduri CB la nivelul întregului sistem CB în cursul unuia dintre anii 2003, 2004 și 2005 ar fi fost mai mare decât triplul cotei acestora în cadrul activității totale legate de cardurile CB la nivelul întregului sistem CB în cursul exercițiului financiar 2000, 2001 sau 2002.
- 5 La 6 iulie 2004, Comisia a adoptat o primă comunicare privind obiecțiunile, adresată Groupement și celor nouă lideri de piață care au făcut obiectul verificărilor, prin care aceasta le reproșa că au încheiat „un acord anticoncurențial secret” având drept „obiect general limitarea concurenței dintre băncile care erau părți la acord, precum și îngrădirea într-o manieră concertată a concurenței noilor operatori (în special marii comercianți, băncile online și băncile străine) pe piața emiterii de carduri bancare”. Comisia a apreciat că „notificarea [din 10 decembrie 2002 a fost] realizată cu scopul de a disimula conținutul real al acordului anticoncurențial”. Comisia și-a propus să priveze notificarea de orice efect și să aplice o amendă destinatarilor acestei comunicări privind obiecțiunile. Groupement a răspuns la respectiva comunicare privind obiecțiunile la 8 noiembrie 2004, iar la 16 și la 17 decembrie 2004 a avut loc o audiere.
- 6 La 17 iulie 2006, Comisia a adoptat o a doua comunicare privind obiecțiunile, adresată doar Groupement. În aceasta, Comisia preciza că prima comunicare privind obiecțiunile trebuie considerată retrasă. Această a doua comunicare privind obiecțiunile se referea la o decizie a unei asocieri de întreprinderi prin care se instituiau o serie de măsuri tarifare având un obiect sau un efect anticoncurențial. Groupement a răspuns la această a doua comunicare privind obiecțiunile la 19 octombrie 2006, iar la 13 noiembrie 2006 a avut loc o audiere.
- 7 La 20 iulie 2007, Groupement a prezentat o propunere de angajamente în temeiul articolului 9 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167), care a fost considerată tardivă și nesatisfăcătoare de către directorul general al Direcției Generale Concurență din cadrul Comisiei.
- 8 Comisia a adoptat, prin urmare, decizia în litigiu, în care a considerat că Groupement a încălcat articolul 81 CE. Această decizie conține în special următoarele considerații:
- piața relevantă este cea a emiterii de carduri de plată în Franța;
  - măsurile în cauză constituie o decizie a unei asocieri de întreprinderi;
  - măsurile respective au un obiect anticoncurențial. Acest obiect reiese din înseși formulele prevăzute pentru acestea și contrazice obiectivele acestor măsuri declarate în notificarea din 10 decembrie 2002. Pe de o parte, măsurile menționate nu sunt adecvate pentru a încuraja activitatea de achiziționare și conduc fie la impunerea unui cost suplimentar membrilor cărora li se aplică măsurile, fie la limitarea activității de emiteri a membrilor cărora altfel li s-ar fi aplicat măsurile. Pe de altă parte, funcția de stimulare a activității de achiziționare atribuită MERFA este contrazisă de funcția atribuită comisioanelor interbancare și de funcția cotizației suplimentare de membru și a taxei aplicate „membrilor latenți care devin activi”. Acest obiect anticoncurențial corespunde obiectivelor reale ale acestor măsuri, exprimate de liderii de piață la momentul pregătirii acestora,

și anume voința de a îngădi concurența noilor operatori pe piață și de a-i sancționa, voința de a menține veniturile obținute de liderii de piață și voința de a limita reducerea prețului cardurilor bancare;

- măsurile în cauză au un efect de restrângere a concurenței. În special, în perioada aplicării lor (1 ianuarie 2003-8 iunie 2004), aceste măsuri au condus la reducerea planurilor de emisie de carduri CB ale noilor operatori pe piață și la împiedicarea scăderii prețului cardurilor CB atât pentru noii operatori pe piață, cât și pentru liderii de piață;
  - condițiile de aplicare a articolului 81 alineatul (3) CE nu sunt îndeplinite. Mai concret, justificarea măsurilor în cauză, în special în ceea ce privește MERFA, ca mecanism de echilibrare a funcțiilor de achiziție și de emisie, nu putea fi acceptată, întrucât raportul dintre activitatea de emisie și activitatea de achiziționare de referință este stabilit de liderii de piață, iar nu de un echilibru optim pentru sistemul CB.
- 9 Prin urmare, potrivit dispozitivului deciziei în litigiu, Comisia a concluzionat că:

„Articolul 1

Măsurile tarifare adoptate de [Groupement] prin deciziile din 8 și din 29 noiembrie 2002 [ale consiliului de administrație], și anume [MERFA], cotizația de membru pentru fiecare card și cotizația de membru suplimentară, precum și [taxa pentru membrii latenți care devin activi] aplicabilă membrilor Groupement care nu au desfășurat activități «CB» semnificative de la momentul la care au devenit membri, sunt contrare articolului 81 [CE].

Articolul 2

Groupement pune de îndată capăt încălcării menționate la articolul 1 prin retragerea măsurilor tarifare notificate, prevăzute la articolul menționat, în măsura în care aceasta nu a procedat deja astfel.

Groupement se va abține în viitor de la adoptarea oricărei măsuri sau [a oricărui] comportament cu obiect sau cu efect identic sau similar.”

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 10 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 27 decembrie 2007, recurentul a introdus o acțiune în anularea deciziei în litigiu. BNP Paribas, BPCE și Société Générale au intervenit în susținerea recurentului.
- 11 În susținerea cererii sale, recurentul a invocat șase motive. Primul motiv era întemeiat pe încălcarea articolului 81 CE ca urmare a erorilor din metoda de analiză a măsurilor în cauză și a piețelor identificate, pe încălcarea principiului egalității de tratament și pe o lipsă de motivare. Al doilea motiv era întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE ca urmare a unor erori de drept, de fapt și de apreciere în examinarea obiectului măsurilor în cauză. Prin intermediul celui de al treilea motiv, recurentul invoca săvârșirea de către Comisie a unor erori de drept, de fapt și de apreciere în examinarea efectelor măsurilor în cauză. Al patrulea motiv, invocat în subsidiar, era întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (3) CE, ca urmare a unor erori de drept, de fapt și de apreciere în examinarea aplicabilității acestei dispoziții măsurilor în cauză. Prin intermediul celui de al cincilea motiv, recurentul susținea că Comisia a încălcat principiul buneii administrări. În sfârșit, al șaselea motiv era întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și securității juridice, ca urmare a somațiilor care figurează la articolul 2 din decizia în litigiu.
- 12 Întrucât a înlăturat toate aceste motive, Tribunalul a respins acțiunea în totalitate.

Concluziile părților și procedura în fața Curții

- 13 Prin recursul formulat, recurentul solicită Curții:
- anularea hotărârii atacate;
  - trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului, cu excepția cazului în care Curtea consideră că este suficient de informată pentru a anula decizia în litigiu, și
  - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată efectuate în procedura din fața Tribunalului și a Curții.
- 14 Comisia solicită respingerea recursului și obligarea recurentului la plata cheltuielilor de judecată.
- 15 BNP Paribas, BPCE și Société Générale prezintă concluzii identice cu cele ale recurentului.

Cu privire la recurs

- 16 În susținerea recursului său, recurentul invocă trei motive. Primul motiv este întemeiat pe săvârșirea unor erori de drept în aplicarea noțiunii de restrângere a concurenței „prin obiect” în sensul articolului 81 alineatul (1) CE. Al doilea motiv este întemeiat pe săvârșirea unor erori de drept în aplicarea noțiunii de restrângere a concurenței „prin efect” în sensul aceleiași dispoziții. Al treilea motiv este întemeiat pe încălcarea de către Tribunal a principiilor proporționalității și securității juridice, în condițiile în care nu a anulat somația care figurează la articolul 2 al doilea paragraf din decizia în litigiu.
- 17 Cu titlu introductiv, recurentul, susținut în această privință de BNP Paribas și de BPCE, arată că Tribunalul a omis să menționeze elemente din descrierea faptelor de la punctele 1-48 din hotărârea atacată, ceea ce demonstrează că acesta nu s-a detașat niciodată de poziția adoptată de Comisie și că a omis să exercite controlul aprofundat atât în drept, cât și în fapt impus de Curte. Pe de o parte, Tribunalul ar omite să menționeze că schimbarea radicală a poziției Comisiei în timpul cercetării judecătorești, între prima și a doua comunicare privind obiecțiunile, s-ar explica prin erorile fundamentale de analiză relevate de consilierul-auditor în urma audierilor din 16 și din 17 decembrie 2004, pe care nici Comisia și nici Tribunalul nu le-au corectat ulterior. Pe de altă parte, hotărârea atacată ar trece sub tăcere dezbaterile care au avut loc în cadrul ședinței din 16 mai 2012, cu privire la noțiunea de restrângere a concurenței „prin obiect”, în raport în special cu interpretarea Hotărârii Beef Industry Development Society și Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643, denumită în continuare „Hotărârea BIDS”).

Argumentele părților

- 18 Prin intermediul primului motiv, recurentul, susținut de BNP Paribas, de BPCE și de Société Générale, arată că, în aprecierea cuprinsului, a obiectivelor și a contextului măsurilor în cauză, Tribunalul a săvârșit mai multe erori de drept în aplicarea noțiunii de restrângere a concurenței „prin obiect” în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, care l-au determinat să interzică *per se* orice tarif facturat de un operator economic unui alt operator. Acest motiv cuprinde trei aspecte.

–Cu privire la primul aspect al primului motiv, întemeiat pe erori de drept în aprecierea conținutului măsurilor în cauză

- 19 Recurentul, susținut de BNP Paribas, de BPCE și de Société Générale, arată, în primul rând, că Tribunalul a săvârșit erori de drept când a analizat „obiectul însuși” al măsurilor în cauză.

- 20 Tribunalul nu ar fi procedat la analiza gradului de nocivitate a măsurilor în cauză în funcție de conținutul acestora, ci s-ar fi raportat doar la intențiile subiective ale unora dintre membrii Groupement. Astfel, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept la punctele 126 și 132 din hotărârea atacată, unde a apreciat că reiese din înseși formulele măsurilor în cauză că acestea au un obiect anticoncurențial, care constă în împiedicarea concurenței din partea noilor operatori pe piața relevantă. Astfel, măsurile menționate nu ar conține un dispozitiv nociv pentru concurență. Pe de o parte, obiectul acestor măsuri ar fi, spre deosebire de măsurile în cauză în Hotărârea BIDS, nu de a constrânge anumiți membri să părăsească Groupement sau să împiedice noi membri să adere la aceasta, ci să crească numărul de comercianți afiliați la sistem. Pe de altă parte, aceste măsuri s-ar limita să ofere membrilor sistemului CB diferite alternative ale unei contribuții echitabile în cadrul sistemului, lăsându-le opțiunea modalității de a contribui în funcție de propria strategie individuală.
- 21 Pe de altă parte, Tribunalul ar fi denaturat unele elemente de probă atunci când a concluzionat, la punctele 127, 170 și 178-183 din hotărârea atacată, că o serie de obstacole au făcut foarte dificilă în practică dezvoltarea activității de achiziționare de către un nou operator pe piață, bazându-se în principal pe declarațiile Comisiei și eliminând, fără o motivare valabilă, elementele care demonstau contrariul.
- 22 În al doilea rând, recurentul susține că Tribunalul a săvârșit erori de drept atunci când a luat în considerare elementele care au precedat adoptarea măsurilor în cauză, astfel cum acestea reieșeau din documentele reținute în timpul verificărilor efectuate la sediul Groupement și la sediile unora dintre membrii acesteia.
- 23 Mai întâi, întrucât Tribunalul a luat în considerare, la punctele 186 și 256 din hotărârea atacată, observațiile individuale ale unor lideri de piață „formulate în intern”, înainte de adoptarea măsurilor în cauză, pentru a analiza obiectul acestor măsuri, analiza acestuia privind existența unui obiect anticoncurențial ar fi viciată, având în vedere că aceste observații nu reflectă voința Groupement înseși, ci doar a unora dintre membrii acesteia. Or, întrucât o decizie constituie expresia fidelă a voinței autorului său, aceasta ar putea fi considerată ca fiind o decizie a unei asocieri de întreprinderi. În speță, circumstanțele pregătirii și ale adoptării deciziei nu ar fi relevante, deoarece numai decizia finală, și anume măsurile notificate, ar exprima pe deplin intenția Groupement. Pe de altă parte, etapa pregătirii măsurilor ar fi fost luată în considerare nu pentru a confirma analiza obiectului acestora, ci în locul efectuării unei analize a conținutului măsurilor.
- 24 În plus, Tribunalul ar fi denaturat unele elemente de probă, efectuând o selecție arbitrară printre observațiile pregătitoare, documentele reținute și declarațiile noilor operatori pe piață. Or, o serie de elemente, care menționează în special necesitatea combaterii parazitismului și preocuparea de a respecta dreptul concurenței, ar confirma existența unei îndoieli reale privind restrângerea concurenței, care ar fi trebuit să fie luată în considerare de Tribunal. Această denaturare ar fi cu atât mai evidentă cu cât Tribunalul s-ar fi bazat pe aceleași elemente utilizate de Comisie, fără a se detașa de concluziile primei comunicări privind obiecțiunile.
- 25 În ceea ce privește BNP Paribas, BPCE și Société Générale, acestea adaugă că Tribunalul a apreciat greșit, la punctele 124 și 146 din hotărârea atacată, că noțiunea de restrângere a concurenței „prin obiect” nu trebuie interpretată în mod restrictiv. Astfel, această noțiune nu s-ar putea aplica decât acordurilor care urmăresc, în mod intrinsec, un obiectiv a cărui natură însăși comportă o asemenea gravitate sau un asemenea grad de nocivitate încât impactul negativ asupra funcționării concurenței rezultă indubitabil, fără a fi necesară, prin urmare, măsurarea efectelor potențiale ale acestuia.
- 26 Referitor la analiza obiectului măsurilor în cauză, Comisia apreciază că, în speță, Tribunalul a confirmat existența unei restrângeri a concurenței prin obiect fără a se întemeia pe declarațiile membrilor Groupement, însă după examinarea formulei înseși a MERFA, în temeiul căreia toate băncile a căror activitate de achiziționare este în mod semnificativ mai redusă decât activitatea de emisie ar fi supuse în mod automat acestei taxe. Astfel, obiectul real al MERFA ar fi de a dicta un

comportament – limitarea emiterii de carduri sau optarea pentru suportarea unui cost suplimentar pe care liderii de piață nu îl suportă –, limitând posibilitatea noilor operatori pe piață de a concura liber cu liderii de piață. Recurentul nu ar demonstra că niște măsuri care urmăresc excluderea anumitor noi operatori de pe piața emiterii nu constituie restrângeri ale concurenței „prin obiect”. În ceea ce privește susținerea potrivit căreia măsurile nu ar avea decât un efect stimulat, Comisia arată că Tribunalul a analizat și a confirmat concluzia Comisiei prin care aceasta constată existența unor obstacole majore pentru dezvoltarea activității de achiziționare. Tribunalul ar fi concluzionat că noilor operatori pe piață nu le rămân decât două opțiuni, și anume să plătească sau să își limiteze activitatea de emiterie. În aceste condiții, Tribunalul ar fi subliniat în mod corect similitudinea dintre măsurile aflate la originea Hotărârii BIDS și măsurile în cauză, în condițiile în care acestea constituie un obstacol pentru dezvoltarea naturală a cotelor de piață ale producătorilor, încurajându-i, printr-o contribuție disuasivă, să nu depășească un anumit volum de producție.

- 27 Pe de altă parte, Comisia apreciază că recurentul nu a demonstrat că Tribunalul a săvârșit o denaturare a elementelor de probă care să rezulte în mod vădit din înscrisurile din dosar. Pentru a ajunge, la punctul 127 din hotărârea atacată, la concluzia că desfășurarea activității de achiziționare era foarte dificilă, Tribunalul ar fi analizat, la punctele 160-194 din hotărârea menționată, ansamblul argumentelor recurentului. Aceste puncte ar rămâne nediscutate și fără obiecții serioase.
- 28 În ceea ce privește, în al doilea rând, etapa pregătirii măsurilor, Comisia consideră că recurentul încearcă să obțină reexaminarea considerentelor de fapt expuse la punctele 256 și 257 din hotărârea atacată, care nu mai pot fi repuse în discuție în etapa recursului. În orice caz, constatarea faptului că o convenție are ca obiect restrângerea concurenței nu ar fi contestată în cauză prin faptul că intenția de a restrânge concurența nu a fost stabilită cu privire la toate părțile convenției. Pe de altă parte, din hotărârea atacată ar rezulta în mod neechivoc că afirmațiile și intențiile subiective ale unora dintre membrii Groupement au fost luate în considerare de Tribunal cu titlu suplimentar și confirmativ. În sfârșit, recurentul nu ar identifica niciunul dintre elementele pretins denaturate și nu ar explica motivele îndoielilor manifestate. Prin urmare, motivul privind denaturarea ar fi inadmisibil.

–Cu privire la al doilea aspect al primului motiv, întemeiat pe erori de drept în aprecierea obiectivelor măsurilor în cauză

- 29 Recurentul susține că, deși a recunoscut că combaterea parazitismului din sistemul CB constituie un obiectiv legitim, Tribunalul a refuzat în mod incorect să examineze acest obiectiv în raport cu articolul 81 alineatul (1) CE. Astfel, Tribunalul ar fi considerat că măsurile de combatere a parazitismului sunt anticoncurențiale prin natura lor. Or, Tribunalul ar fi trebuit să admită că o restrângere a concurenței prin obiect este exclusă, având în vedere că măsurile adoptate de Groupement conduc la o stimulare a activității de achiziționare și la stabilirea unui echilibru între activitățile de achiziționare și cele de emiterie. Conform principiului proporționalității, aceste măsuri ar fi adecvate, întrucât constau în măsuri sistemice adoptate în interesul global al sistemului CB, și echilibrate, având în vedere că permit fiecărui membru al Groupement să aleagă opțiunea adecvată pentru situația sa individuală.
- 30 Société Générale adaugă că Tribunalul nu poate să pretindă că obiectivele măsurilor în cauză ar rezulta exclusiv din analiza efectuată în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE și să considere în același timp că Comisia era îndreptățită să ia în considerare intenția părților pentru a aprecia caracterul restrictiv al acestor măsuri. De asemenea, Tribunalul ar fi trebuit să verifice premisa Comisiei potrivit căreia măsurile în cauză nu erau adecvate pentru a încuraja activitatea de achiziționare. Astfel, pentru a determina dacă un acord intră în domeniul de aplicare al articolului 81 alineatul (1) CE, ar trebui analizate obiectivele pe care acesta urmărește să le atingă.

31 Comisia susține că recurentul, care nu a invocat teoria restricțiilor accesorii în fața Tribunalului, nu stabilește că limitarea libertății de acțiune impusă noilor operatori pe piață în avantajul băncilor deja existente pe piață era necesară și indispensabilă pentru urmărirea obiectivului privind combaterea parazitismului din sistemul CB. În realitate, măsurile în cauză ar fi inadecvate pentru a atinge obiectivele urmărite, precum și discriminatorii, în avantajul liderilor de piață. Afirmările recurentului ar fi fost deja respinse de Tribunal și nu s-ar sprijini pe niciun raționament și pe nicio probă. Acestea ar fi contrare constatărilor de fapt efectuate de Tribunal.

–Cu privire la al treilea aspect al primului motiv, întemeiat pe erori de drept în aprecierea contextului măsurilor în cauză

32 Recurentul, susținut de BPCE și de Société Générale, arată că Tribunalul a săvârșit erori de drept prin faptul că, pe de o parte, acesta s-a abținut să efectueze o analiză de ansamblu a sistemului CB și, pe de altă parte, a ignorat efectele ambivalente ale măsurilor Groupement asupra concurenței, concentrându-se exclusiv asupra activității de emiterie a cardurilor și neținând seama nici de obiectivul legitim de apărare a sistemului CB împotriva unor fenomene parazitare, nici de existența unei concurențe puternice în cadrul activității de achiziționare.

33 În primul rând, recurentul reproșează Tribunalului faptul că acesta a analizat în mod greșit contextul juridic al litigiului, printr-o interpretare eronată a jurisprudenței. În special, Tribunalul ar fi trebuit să constate că măsurile în cauză erau radical diferite de practicile nocive reținute în practica decizională anterioară. Astfel, Tribunalul ar încerca în zadar să compare prezenta cauză cu Hotărârea BIDS. De asemenea, hotărârea atacată ar fi viciată de o motivare contradictorie, în sensul că Tribunalul ar fi afirmat, la punctele 94 și 99 din hotărârea menționată, atât că practicile examinate în Decizia Comisiei din 9 august 2001, Visa International (COMP/2929.373), și în Decizia din 24 iulie 2002, Visa International – Comisioane interbancare multilaterale (COMP/29.373), sunt considerabil diferite de cele din prezenta cauză, cât și că aceste două decizii privesc „situații similare sau identice”. Eroarea de analiză ar reieși de asemenea din faptul că Comisia a acceptat să discute despre eventuale angajamente în temeiul articolului 9 din Regulamentul nr. 1/2003, cu alte cuvinte despre măsuri „pentru a răspunde preocupărilor [sale]” și care nu caracterizează o încălcare a normelor de concurență ca atare.

34 În al doilea rând, recurentul consideră că Tribunalul a analizat în mod eronat contextul economic, neluând în considerare funcționarea bidimensională a sistemelor de plată. Astfel, Tribunalul și-ar fi limitat în mod incorect analiza exclusiv la piața emiterii, fără a lua în considerare piața achiziției. Or, dacă ar fi recunoscut natura bidimensională a sistemului CB, Tribunalul nu ar fi putut concluziona că doar una dintre cele două fațete ale acestui sistem era relevantă pentru efectuarea unei analize corecte a obiectului măsurilor în cauză. Luarea în considerare a acestor două fațete ar fi trebuit să determine Tribunalul să constate că măsurile menționate urmăreau efectiv să protejeze acest sistem, iar nu să împiedice concurența dintre emitenții de carduri CB.

35 În această privință, BPCE și Société Générale adaugă că, apreciind, la punctul 105 din hotărârea atacată, că cerințele privind echilibrul acestor activități nu trebuie examinate din perspectiva articolului 81 alineatul (1) CE, întrucât singura piață reținută este cea a emiterii cardurilor, Tribunalul a confundat noțiunile de definire a pieței relevante și de analiză a contextului juridic și economic al unui acord. Or, nu rezultă din jurisprudență că, pentru aplicarea articolului 81 alineatul (1) CE, definirea unei piețe relevante ar permite să se excludă din analiza necesară identificării unui eventual obiect anticoncurențial elemente de natură economică sau juridică pentru simplul fapt că acestea ar aparține unei piețe distincte.

36 În al treilea rând, recurentul apreciază că Tribunalul a analizat în mod eronat contextul economic, omițând să își exercite controlul asupra aprecierilor economice complexe. Or, ar reveni instanței Uniunii sarcina de a controla dacă elementele invocate constituie ansamblul datelor pertinente care trebuie luate în considerare pentru a aprecia o situație complexă și dacă acestea sunt de natură să

sustină concluziile care se desprind din ele. În speță însă, Tribunalul nu ar fi procedat în niciun caz la acest control minim și obiectiv al aprecierilor economice conținute în decizia în litigiu, ci s-ar fi limitat, la punctele 320 și 321 din hotărârea atacată, să înlăture anumite studii economice prezentate de Groupement pentru motivul pretensei contradicții existente între acestea și alte studii.

- 37 Comisia arată, în primul rând, că recurentul face o lectură trunchiată a hotărârii atacate, în condițiile în care Tribunalul nu a relevat vreun efect ambivalent asupra concurenței. Tribunalul ar fi arătat că măsurile sunt lipsite de efect proconcurențial și că nu există parazitism în cadrul sistemului CB. Prin urmare, combaterea parazitismului nu ar fi de natură să justifice o măsură discriminatorie care restrânge condițiile de intrare pe piață. Pe de altă parte, tipurile de acorduri vizate la articolul 81 alineatul (1) literele (a)-(e) CE nu ar alcătui o listă exhaustivă de înțelegeri interzise. Or, măsurile în cauză s-ar apropia de practicile coluzive care în Hotărârea BIDS au fost calificate drept restrângere prin obiect, pentru motivele indicate la punctele 197 și 198 din hotărârea atacată. În pofida complexității acestor măsuri, natura acestora de acorduri de excludere care urmăresc să descurajeze orice nouă intrare pe piață a concurenților ar rezulta în mod clar. În ceea ce privește respectarea obligației de motivare, Tribunalul ar explica la punctele 94-99 din hotărârea atacată motivele pentru care Decizia Visa International și Decizia Visa International – Comisioane interbancare multilaterale sunt considerabil diferite de măsurile în cauză. În sfârșit, în ceea ce privește faptul că au fost avute în vedere angajamente, întrucât Tribunalul nu a fost sesizat în legătură cu această problemă, acest motiv ar fi inadmisibil. În orice caz, Comisia ar dispune de o largă marjă de apreciere în materie și nimic nu ar permite să se concluzioneze că o pretinsă lipsă de gravitate a încălcării ar fi determinat Comisia să deschidă o procedură de asumare a angajamentelor.
- 38 În al doilea rând, în ceea ce privește caracterul bidimensional al sistemului CB, Comisia constată că Tribunalul a analizat și a verificat motivele pentru care aceasta nu a reținut anumite studii prezentate de Groupement. Prin urmare, motivul potrivit căruia Tribunalul nu ar fi răspuns la poziția economiștilor ar fi „fără temeii” și s-ar referi, în orice caz, la o chestiune de fapt care nu face obiectul controlului Curții în cadrul unui recurs. Pe de altă parte, în prezenta cauză, încălcarea nu ar viza decât piața emiterii. Tribunalul ar fi respins teza potrivit căreia activitățile de achiziționare și cele de emiterie făceau obiectul unei piețe unice a serviciilor bancare de proximitate.
- 39 În al treilea rând, în ceea ce privește controlul exercitat de Tribunal asupra aprecierilor economice complexe, Comisia apreciază că din cuprinsul punctelor 320 și 321 din hotărârea atacată rezultă că Tribunalul a procedat la lectura și la analiza celor două studii suplimentare prezentate de recurent pentru a arăta că externalitățile pozitive generate de activitatea de achiziționare erau mai importante decât cele generate de activitatea de emiterie. De altfel, sesizat în legătură cu motivul privind denaturarea acestor două studii de către Comisie, Tribunalul l-ar fi respins. Recurentul nu ar demonstra că analiza Tribunalului ar fi afectată de o eroare de drept sau de o eroare vădită de apreciere.

Aprecierea Curții

- 40 Prin intermediul primului motiv, ale cărui trei aspecte trebuie analizate împreună, recurentul, susținut de BNP Paribas, de BPCE și de Société Générale, arată, în esență, că hotărârea atacată este afectată de erori de drept întrucât Tribunalul, cu încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, a apreciat că măsurile în cauză aveau ca „obiect” restrângerea concurenței în sensul acestei dispoziții, dispensându-se astfel în mod incorect de examinarea efectelor reale ale acestora asupra concurenței.

–Observații introductive

- 41 În această privință, trebuie amintit că, din articolul 256 TFUE și din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții Uniunii Europene rezultă că Tribunalul este singurul competent, pe de o parte, să constate faptele, cu excepția cazului în care inexactitatea materială a constatărilor sale ar rezulta din

înscrisurile din dosar care i-au fost prezentate, și, pe de altă parte, să aprecieze aceste fapte. Totuși, odată ce Tribunalul a constatat sau a apreciat faptele, Curtea este competentă, în temeiul articolului 256 TFUE, să exercite un control asupra calificării juridice a acestor fapte și asupra consecințelor juridice care au fost stabilite de Tribunal pe baza acestora (a se vedea în special Hotărârea Alliance One International și Standard Commercial Tobacco/Comisia și Comisia/Alliance One International și alții, C-628/10 P și C-14/11 P, EU:C:2012:479, punctul 84, precum și jurisprudența citată).

- 42 Pe de altă parte, trebuie amintit că, în conformitate cu normele Tratatelor UE și FUE referitoare la repartizarea competențelor între Comisie și instanțele Uniunii, revine Comisiei, sub controlul Tribunalului și al Curții, sarcina de a veghea la aplicarea principiilor stabilite de articolele 81 CE și 82 CE (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Masterfoods și HB, C-344/98, EU:C:2000:689, punctul 46).
- 43 Este necesar, de asemenea, să se amintească faptul că principiul protecției jurisdicționale efective reprezintă un principiu general al dreptului Uniunii care este exprimat în prezent la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Chalkor/Comisia, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punctul 52 și jurisprudența citată).
- 44 Astfel, din jurisprudența Uniunii reiese că, atunci când este sesizat, conform articolului 263 TFUE, cu o acțiune în anularea unei decizii de aplicare a articolului 81 alineatul (1) CE, Tribunalul trebuie să exercite în general, pe baza elementelor aduse de reclamant în susținerea motivelor invocate, un control deplin pentru a verifica dacă sunt sau nu sunt reunite condițiile aplicării acestei dispoziții (a se vedea în acest sens Hotărârea Remia și alții/Comisia, 42/84, EU:C:1985:327, punctul 34, Hotărârea Chalkor/Comisia, EU:C:2011:815, punctele 54 și 62, precum și Hotărârea Otis și alții, C-199/11, EU:C:2012:684, punctul 59). Tribunalul trebuie să verifice de asemenea, din oficiu, dacă Comisia și-a motivat decizia (a se vedea în acest sens Hotărârea Chalkor/Comisia, EU:C:2011:815, punctul 61 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea Otis și alții EU:C:2012:684, punctul 60).
- 45 În cadrul acestui control, Tribunalul nu se poate întemeia pe marja de apreciere de care dispune Comisia, în temeiul rolului care îi este atribuit, în materie de politică a concurenței, de Tratatul UE și FUE, pentru a renunța la exercitarea unui control aprofundat atât în drept, cât și în fapt (a se vedea în acest sens Hotărârea Chalkor/Comisia, EU:C:2011:815, punctul 62, precum și Hotărârea Otis și alții, EU:C:2012:684, punctul 61).
- 46 În special, deși este adevărat că Comisia dispune, în temeiul acestui rol, de o marjă de apreciere în materie economică, în special în cadrul unor aprecieri economice complexe, aceasta nu implică, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului precedent din prezenta hotărâre, faptul că Tribunalul trebuie să se abțină să controleze calificarea juridică dată de Comisie unor date de natură economică. Astfel, chiar dacă acesta nu are competența de a înlocui aprecierea economică a Comisiei, care are competența instituțională în materie, cu propria apreciere (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala, C-413/06 P, EU:C:2008:392, punctul 145, precum și Hotărârea Frucona Košice/Comisia, C-73/11 P, EU:C:2013:32, punctul 89 și jurisprudența citată), dintr-o jurisprudență în prezent consacrată rezultă că instanța Uniunii trebuie, în concret, nu numai să verifice exactitatea materială a elementelor de probă invocate, fiabilitatea și coerența acestora, ci și să controleze dacă aceste elemente constituie ansamblul datelor pertinente care trebuie luate în considerare pentru aprecierea unei situații complexe și dacă sunt de natură să susțină concluziile deduse (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Chalkor/Comisia, EU:C:2011:815, punctul 54 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea Otis și alții, EU:C:2012:684, punctul 59).
- 47 În lumina acestor principii trebuie analizat dacă Tribunalul a concluzionat în mod întemeiat, în hotărârea atacată, că măsurile în cauză au ca obiect restrângerea concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE.

–Cu privire la examinarea existenței unei restrângeri a concurenței prin „obiect” în sensul articolului 81 alineatul (1) CE

- 48 Trebuie amintit că, pentru a intra în domeniul de aplicare al interdicției prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE, un acord, o decizie a unei asocieri de întreprinderi sau o practică concertată trebuie să aibă „ca obiect sau efect” împiedicarea, limitarea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței interne.
- 49 În această privință, din jurisprudența Curții reiese că anumite tipuri de coordonare între întreprinderi indică un grad suficient de nocivitate pentru concurență pentru a se putea considera că examinarea efectelor acestora nu este necesară (a se vedea în acest sens în special Hotărârea LTM, 56/65, EU:C:1966:38, punctele 359 și 360, Hotărârea BIDS, punctul 15, precum și Hotărârea Allianz Hungária Biztosító și alții, C-32/11, EU:C:2013:160, punctul 34 și jurisprudența citată).
- 50 Această jurisprudență rezultă din împrejurarea că anumite forme de coordonare între întreprinderi pot fi considerate, prin însăși natura lor, ca fiind dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Allianz Hungária Biztosító și alții, EU:C:2013:160, punctul 35, precum și jurisprudența citată).
- 51 Astfel, este cunoscut faptul că anumite comportamente coluzive precum cele care conduc la stabilirea orizontală a prețurilor prin înțelegeri pot fi considerate ca fiind într-o asemenea măsură susceptibile de a avea efecte negative în special asupra prețului, a cantității sau a calității produselor și serviciilor încât se poate considera inutil, în vederea aplicării articolului 81 alineatul (1) CE, să se demonstreze că acestea au efecte reale asupra pieței (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Clair, 123/83, EU:C:1985:33, punctul 22). Astfel, experiența arată că astfel de comportamente atrag scăderi ale producției și creșteri de prețuri, conducând la o alocare necorespunzătoare a resurselor, în special în detrimentul consumatorilor.
- 52 În ipoteza în care analiza unui tip de coordonare între întreprinderi nu ar prezenta un grad suficient de nocivitate pentru concurență, ar trebui să se examineze, în schimb, efectele acesteia și, pentru a fi interzisă, să se impună întrunirea elementelor care probează că, în fapt, concurența a fost împiedicată, restrânsă sau denaturată în mod semnificativ (Hotărârea Allianz Hungária Biztosító și alții, EU:C:2013:160, punctul 34, precum și jurisprudența citată).
- 53 Potrivit jurisprudenței Curții, pentru a aprecia dacă un acord între întreprinderi sau o decizie a unei asocieri de întreprinderi prezintă un grad suficient de nocivitate pentru a putea fi considerate o restrângere a concurenței „prin obiect” în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, trebuie analizate cuprinsul dispozițiilor acestora, obiectivele pe care urmăresc să le atingă, precum și contextul economic și juridic în care acestea se înscriu. În cadrul aprecierii respectivului context, trebuie de asemenea să se țină seama de natura bunurilor sau a serviciilor afectate, precum și de condițiile reale de funcționare și de structura pieței sau a piețelor relevante (a se vedea în acest sens Hotărârea Allianz Hungária Biztosító și alții, EU:C:2013:160, punctul 36, precum și jurisprudența citată).
- 54 În plus, deși intenția părților nu constituie un element necesar pentru a determina caracterul restrictiv al unui acord între întreprinderi, niciun element nu interzice autorităților din domeniul concurenței ori instanțelor naționale și ale Uniunii să țină cont de aceasta (a se vedea Hotărârea Allianz Hungária Biztosító și alții, EU:C:2013:160, punctul 37, precum și jurisprudența citată).

55 În speță, este necesar să se constate că, atunci când a definit în hotărârea atacată criteriile juridice relevante care trebuie luate în considerare pentru a determina existența, în prezenta cauză, a unei restrângeri a concurenței prin „obiect” în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, Tribunalul a expus, la punctele 124 și 125 din această hotărâre, cele ce urmează:

„124 Potrivit jurisprudenței, tipurile de acorduri vizate la articolul 81 alineatul (1) literele (a)-(e) CE nu alcătuiesc o listă exhaustivă de înțelegeri interzise și, în consecință, nu este necesar să se interpreteze noțiunea de încălcare prin obiect în mod restrictiv (a se vedea în acest sens Hotărârea [BIDS], punctele 22 și 23).

125 Pentru a aprecia caracterul anticoncurențial al unui acord sau al unei decizii a unei asocieri de întreprinderi, trebuie analizate în special cuprinsul dispozițiilor acestora, obiectivele pe care urmăresc să le atingă, precum și contextul economic și juridic în care acestea se înscriu. În această privință, este suficient ca acordul sau decizia asocierii de întreprinderi să poată produce efecte negative asupra concurenței. Cu alte cuvinte, acestea trebuie numai să fie susceptibile în mod concret, ținând cont de contextul juridic și economic în care se înscriu, să împiedice, să restrângă sau să denatureze concurența în cadrul pieței comune. Nu este necesară o împiedicare, o restrângere sau o denaturare concretă a concurenței, nici existența unei legături directe între această decizie și prețurile de consum. În plus, deși intenția părților nu constituie un element necesar pentru a determina caracterul restrictiv al unui acord, niciun element nu interzice Comisiei sau instanțelor comunitare să țină seama de aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea T-Mobile Netherlands și alții, C-8/08, [EU:C:2009:343], punctele 31, 39 și 43, și Hotărârea GlaxoSmithKline Services și alții/Comisia și alții, [C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P și C-519/06 P, EU:C:2009:610], punctul 58 și jurisprudența citată).”

56 Este necesar să se constate că, procedând în acest mod, Tribunalul a încălcat, în parte, jurisprudența Curții și, prin urmare, a săvârșit erori de drept în ceea ce privește definirea criteriilor juridice relevante pentru a aprecia existența unei restrângeri a concurenței „prin obiect” în sensul articolului 81 alineatul (1) CE.

57 Astfel, pe de o parte, la punctul 125 din hotărârea atacată, atunci când a definit noțiunea de restrângere a concurenței „prin obiect”, în sensul acestei dispoziții, Tribunalul a omis să se refere la jurisprudența constantă a Curții, menționată mai sus la punctele 49-52 din prezenta hotărâre, neținând seama, în acest mod, de faptul că criteriul juridic esențial pentru a determina dacă o coordonare între întreprinderi comportă o asemenea restrângere a concurenței „prin obiect” rezidă în constatarea faptului că o astfel de coordonare prezintă, în sine, un grad suficient de nocivitate pentru concurență.

58 Pe de altă parte, având în vedere această jurisprudență, Tribunalul a apreciat în mod eronat, la punctul 124 din hotărârea atacată, iar ulterior la punctul 146 din aceeași hotărâre, că noțiunea de restrângere a concurenței „prin obiect” nu trebuie interpretată „în mod restrictiv”. Astfel, noțiunea de restrângere a concurenței „prin obiect” nu poate fi aplicată decât unor tipuri de coordonare între întreprinderi care prezintă un grad suficient de nocivitate pentru concurență pentru a se putea considera că examinarea efectelor acestora nu este necesară, în caz contrar Comisia fiind dispensată de obligația de a dovedi efectele reale pe piață ale unor acorduri în privința cărora nu s-a stabilit în niciun fel că sunt, prin însăși natura lor, dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței. Împrejurarea că tipurile de acorduri prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE nu alcătuiesc o listă exhaustivă de înțelegeri interzise este, în această privință, fără relevanță.

59 Cu toate acestea, trebuie să se examineze dacă aceste erori de drept au fost de natură să vicieze analiza efectuată de Tribunal în ceea ce privește calificarea măsurilor în cauză din perspectiva articolului 81 alineatul (1) CE.

- 60 În această privință, trebuie constatat că, astfel cum rezultă din cuprinsul punctelor 198, 227 și 234 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că măsurile în cauză au ca obiect restrângerea concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, întrucât, în esență, împiedică concurența din partea noilor operatori pe piața emiterii cardurilor de plată din Franța.
- 61 Astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 137, 204, 220, 223, 238 și 267 din hotărârea atacată, după ce a reprodus, la punctele 126-133 din această hotărâre, conținutul mai multor considerente din decizia în litigiu, Tribunalul a apreciat că acest obiect anticoncurențial rezulta din înseși formulele de calcul prevăzute pentru măsurile în cauză.
- 62 În aceste condiții, Tribunalul a apreciat printre altele, la punctele 76 și 140-144 din hotărârea atacată, că faptul că măsurile în cauză urmăresc un obiectiv legitim de combatere a parazitismului din sistemul CB nu excludea ca acestea să poată fi considerate ca având ca obiect restrângerea concurenței, aceasta cu atât mai mult cu cât acest obiect, astfel cum rezulta din înseși formulele prevăzute pentru măsurile respective, contrazicea obiectivele declarate de Groupement.
- 63 Pe de altă parte, Tribunalul a apreciat, în special la punctele 104 și 105 din hotărârea atacată, că cerințele privind echilibrul dintre activitatea de emiterie și cea de achiziționare în cadrul sistemului CB nu trebuie examinate în cadrul articolului 81 alineatul (1) CE, întrucât singura piață vizată era piața din aval a emiterii de carduri de plată.
- 64 În sfârșit, Tribunalul a mai apreciat printre altele la punctele 134, 136 și 267 din hotărârea atacată că, în decizia în litigiu, Comisia s-a întemeiat doar cu titlu „cu titlu suplimentar și confirmativ” pe intenția Groupement, astfel cum rezulta aceasta din documentele obținute în cadrul verificărilor, care conțineau afirmațiile liderilor de piață în etapa pregătirii măsurilor în cauză.
- 65 Deși din hotărârea atacată rezultă, astfel, că Tribunalul a apreciat că obiectul restrictiv al măsurilor în cauză rezultă din simpla formulare a acestora, este necesar să se constate că acesta nu a justificat în schimb în niciun moment, în cadrul controlului legalității deciziei în litigiu efectuat de acesta, în ce mod se putea considera că formularea respectivă indica existența unei restrângeri a concurenței „prin obiect” în sensul articolului 81 alineatul (1) CE.
- 66 În această privință, Tribunalul a indicat, desigur, la punctul 132 din hotărârea atacată că, „având în vedere formulele prevăzute pentru măsurile în cauză și ținând seama de dificultatea de a dezvolta activitatea de achiziționare, Comisia a considerat că aceste măsuri impuneau membrilor Groupement cărora li se aplicau fie limitarea activității lor de emiterie, fie suportarea unor costuri (legate de emiterie) care nu erau suportate de alți membri ai Groupement, dintre care liderii de piață. Aceste formule limitau, astfel, posibilitatea membrilor cărora li se aplicau măsurile de a concura (prin intermediul prețurilor) pe piața emiterii cu membrii Groupement cărora nu li se aplicau măsurile respective”.
- 67 Pe de altă parte, Tribunalul a arătat, la punctul 133 din hotărârea atacată, că Comisia a indicat faptul că funcția atribuită MERFA de către Groupement, constând în stimularea dezvoltării achiziționării, „era contrazisă de existența comisioanelor interbancare care încurajau emiteria [...] și de faptul că respectiva cotizație de membru suplimentară și taxa aplicabilă membrilor latenți care devin activi sancționau băncile care nu au emis un număr suficient de carduri în perioada imediat anterioară”.
- 68 Din aceasta Tribunalul a dedus, la punctele 197, 198, 227 și 234 din hotărârea atacată, că măsurile în litigiu, asemenea celor în cauză în Hotărârea BIDS, au ca obiect împiedicarea concurenței din partea noilor operatori pe piața emiterii cardurilor de plată în Franța, întrucât acestea impun băncilor cărora li se aplică fie să plătească o redevență, fie să își limiteze activitățile de emiterie.

- 69 Cu toate acestea, deși Tribunalul a prezentat astfel motivele pentru care măsurile în cauză, ținând seama de formulele lor, sunt de natură să restrângă concurența și, prin urmare, să intre în sfera interdicției prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE, acesta nu a justificat în schimb în niciun mod, contrar cerințelor care rezultă din jurisprudența amintită la punctele 49 și 50 din prezenta hotărâre, prin ce anume această restrângere a concurenței prezintă un grad suficient de nocivitate pentru a putea fi calificată drept restrângere „prin obiect” în sensul dispoziției menționate, hotărârea atacată neconținând nicio analiză cu privire la acest aspect.
- 70 Chiar dacă, desigur, astfel cum Tribunalul a constatat în mod corect la punctele 76 și 140-144 din hotărârea atacată, faptul că măsurile în cauză urmăresc un obiectiv legitim de combatere a parazitismului nu exclude ca acestea să poată fi considerate drept având ca obiect restrângerea concurenței, este totuși necesar ca acest obiect restrictiv să fie stabilit.
- 71 Rezultă că Tribunalul, calificând măsurile în cauză, nu numai că a determinat ca hotărârea atacată să fie afectată de un viciu de motivare, dar a efectuat și o interpretare și o aplicare eronate ale articolului 81 alineatul (1) CE.
- 72 Astfel, deși din cuprinsul punctelor 204 și 247 din hotărârea atacată rezultă în special că Tribunalul a înlăturat de mai multe ori afirmația recurentului potrivit căreia din formulele prevăzute pentru măsurile în cauză rezultă că acestea urmăresc dezvoltarea activităților de achiziționare ale membrilor pentru a ajunge la nivel un echilibru optim între activitățile de emiteri și cele de achiziționare, este cert, în schimb, astfel cum reiese de altfel în special din cuprinsul punctelor 198, 199, 245, 247 și 327 din hotărârea atacată, că formulele respective stimulau membrii Groupement, pentru a evita plata redevențelor instituite prin măsurile menționate, să nu depășească un anumit volum de emiteri de carduri CB care să le permită să atingă un anumit raport între activitățile de emiteri și activitățile de achiziționare ale membrilor Groupement.
- 73 Or, după ce a indicat, la punctul 83 din hotărârea atacată, că Groupement est activ pe „piața sistemelor de plată”, la punctul 102 din această hotărâre, Tribunalul a arătat, în cadrul aprecierii sale suverane privind situația de fapt, apreciere care nu a fost contestată în cadrul prezentului recurs, că, în speță, într-un sistem de plată prin card de natură bidimensională, precum cel al Groupement, activitățile de emiteri și de achiziționare sunt „indispensabile” una pentru cealaltă și pentru funcționarea acestui sistem, dat fiind că, pe de o parte, comercianții nu ar accepta să adere la sistemul respectiv dacă numărul titularilor de carduri ar fi insuficient și că, pe de altă parte, consumatorii nu ar dori să dețină un card dacă acesta nu ar putea fi utilizat la un număr suficient de comercianți.
- 74 În consecință, după ce a constatat, la punctul 104 din hotărârea atacată, existența unor „interacțiuni” între activitățile de „emiteri” și de „achiziționare” din cadrul unui sistem de plată și faptul că aceste activități produc „efecte de rețea indirecte”, întrucât importanța acceptării cardurilor de către comercianți și numărul de carduri aflate în circulație se influențează reciproc, Tribunalul nu putea să concluzioneze, fără a săvârși o eroare de drept, că măsurile în cauză aveau ca obiect restrângerea concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE.
- 75 Astfel, admitând că formulele reținute de aceste măsuri urmăreau să stabilească un anumit raport între activitățile de emiteri și activitățile de achiziționare ale membrilor Groupement, Tribunalul putea cel mult să deducă faptul că măsurile respective aveau ca obiect impunerea unei contribuții financiare membrilor Groupement care beneficiază de eforturile depuse de alți membri în vederea desfășurării activităților de achiziționare ale sistemului. Or, un astfel de obiect nu poate fi considerat ca fiind, prin însăși natura sa, dăunător pentru buna funcționare a concurenței, Tribunalul apreciind el însuși, în fond, în special la punctele 76 și 77 din hotărârea atacată, că combaterea parazitismului din sistemul CB constituie un obiectiv legitim.

- 76 În această privință, astfel cum avocatul general a arătat la punctul 149 din concluzii, Tribunalul a considerat în mod eronat, la punctul 105 din hotărârea atacată, că analiza cerințelor privind echilibrul dintre activitățile de emitere și de achiziționare în cadrul sistemului de plată nu poate fi efectuată din perspectiva articolului 81 alineatul (1) CE, având în vedere că piața relevantă nu era cea a sistemelor de plată din Franța, ci piața din aval a emiterii de carduri de plată în acest stat membru.
- 77 Procedând astfel, Tribunalul a confundat problema definirii pieței relevante cu cea a contextului care este necesar să fie luat în considerare pentru a determina dacă conținutul unui acord sau al unei decizii a unei asocieri de întreprinderi indică existența unei restrângeri a concurenței „prin obiect” în sensul articolului 81 alineatul (1) CE.
- 78 Astfel, pentru a aprecia dacă o coordonare între întreprinderi este prin natura sa dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței, este necesar, potrivit jurisprudenței amintite la punctul 53 din prezenta hotărâre, să se ia în considerare toate elementele relevante, ținând seama în special de natura serviciilor afectate, precum și de condițiile reale de funcționare și de structura piețelor, referitoare la contextul economic sau juridic în care se înscrie coordonarea respectivă, fără a prezenta importanță dacă un astfel de element ține sau nu ține de piața relevantă.
- 79 Această situație trebuie să se regăsească în special atunci când acest element constă tocmai în luarea în considerare a existenței unor interacțiuni între piața relevantă și o piață conexasă distinctă (a se vedea prin analogie Hotărârea Delimitis, C-234/89, EU:C:1991:91, punctele 17-23, precum și Hotărârea Allianz Hungária Biztosító și alții, EU:C:2013:160, punctul 42) și, cu atât mai mult, atunci când există, cum este cazul în speță, interacțiuni între cele două fațete ale unui sistem bidimensional.
- 80 Desigur, nu se poate exclude, astfel cum Tribunalul a constatat la punctele 198, 227 și 234 din hotărârea atacată, posibilitatea ca măsurile în cauză să împiedice concurența din partea noilor operatori pe piață, având în vedere dificultatea creată de aceste măsuri în ceea ce privește creșterea activității de achiziționare a noilor operatori pe piață, și chiar ca acestea să conducă la excluderea din sistem a operatorilor respectivi, în funcție de nivelul redevențelor impuse în aplicarea măsurilor menționate, astfel cum a arătat în ședință BPCE.
- 81 Cu toate acestea, o astfel de constatare ar ține, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 131 din concluzii, de analiza efectelor măsurilor menționate asupra concurenței, iar nu a obiectului acestor măsuri.
- 82 Astfel, trebuie să se constate că, sub pretextul unei analize a „opțiunilor” permise membrilor Groupement de măsurile în cauză, la punctele 161-193 din hotărârea atacată, la finalul căreia a concluzionat, la punctul 194 din această hotărâre, că „MERFA lăsa practic două opțiuni băncilor cărora le erau aplicabile aceste măsuri: plata unei redevențe sau limitarea emiterii de carduri CB”, Tribunalul a apreciat în realitate efectele potențiale ale măsurilor respective, procedând la o analiză a dificultăților întâmpinate de bănci în desfășurarea activității de achiziționare pe baza datelor pieței, a declarațiilor anumitor bănci și a documentelor reținute în cadrul verificărilor, rezultând astfel din înseși constatările acestuia că măsurile în cauză nu pot fi considerate „prin însăși natura lor” ca fiind dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței.
- 83 În această privință, Tribunalul a apreciat în mod eronat, la punctele 197 și 198 din hotărârea atacată, că măsurile în cauză pot fi considerate ca fiind analoge celor examinate de Curte în Hotărârea BIDS, în care Curtea a decis că acordurile vizate (denumite în continuare „acorduri BIDS”), încheiate între principalii zece prelucrători de carne de vită și mânzat din Irlanda, membri BIDS, aveau are ca obiect restrângerea concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE.
- 84 Astfel, acordurile BIDS, prevăzând o reducere a capacităților de prelucrare de ordinul a 25 %, urmăreau în esență, potrivit propriei formulări, să permită mai multor întreprinderi să pună în aplicare o politică comună având ca obiect favorizarea ieșirii de pe piață a unora dintre ele și reducerea, pe cale de

consecință, a supracapacităților care le afectează rentabilitatea, împiedicându-le să realizeze economii de scară. Astfel, obiectul acordurilor BIDS era de a modifica în mod sensibil structura pieței prin intermediul unui mecanism destinat să încurajeze ieșirea întreprinderilor concurente în vederea, pe de o parte, a creșterii gradului de concentrare a pieței relevante prin reducerea în mod semnificativ a numărului de întreprinderi care oferă servicii de prelucrare și, pe de altă parte, a eliminării a aproape 75 % din capacitățile de producție excedentare (Hotărârea BIDS, punctele 31-33).

- 85 Or, în hotărârea atacată, Tribunalul nu a constatat în niciun fel și de altfel nici nu s-a susținut în fața acestuia că măsurile în cauză, asemenea acordurilor BIDS, urmăresc să modifice în mod semnificativ structura pieței relevante prin intermediul unui mecanism destinat să încurajeze ieșirea întreprinderilor concurente și, prin urmare, că aceste măsuri prezintă un grad de nocivitate precum cel al acordurilor BIDS.
- 86 Deși Tribunalul a arătat, desigur, la punctul 198 din hotărârea atacată, că măsurile în cauză stimulează membrii Groupement să nu depășească un anumit volum de emiteri de carduri CB, obiectivul unei astfel de stimulări nu era, potrivit propriilor constatări de la punctele 245, 247 și 327 din această hotărâre, acela de a reduce eventuale supracapacități pe piața emiterii cardurilor de plată în Franța, ci acela de a atinge un anumit raport între activitățile de emiteri și activitățile de achiziționare ale membrilor Groupement în vederea dezvoltării ulterioare a sistemului CB.
- 87 Rezultă că Tribunalul nu putea califica, fără a săvârși o eroare de drept, măsurile în cauză drept restrângeri ale concurenței „prin obiect” în sensul articolului 81 alineatul (1) CE.
- 88 Întrucât intențiile urmărite de Groupement nu sunt, conform jurisprudenței amintite la punctul 54 din prezenta hotărâre, suficiente în sine pentru a stabili existența unui obiect anticoncurențial și întrucât Tribunalul a indicat el însuși, în fond, la punctele 134, 136 și 267 din hotărârea atacată, că analiza acestora a fost realizată cu titlu suplimentar și confirmativ, nici constatările efectuate de Tribunal în această privință, în special la punctele 251-266 din hotărârea menționată, nu pot justifica, fără a fi necesară examinarea argumentelor prezentate de recurent cu privire la acest aspect, o astfel de calificare.
- 89 Considerate în ansamblu, erorile de drept săvârșite de Tribunal în ceea ce privește criteriile juridice relevante pentru a aprecia existența unei restrângeri a concurenței „prin obiect”, motivarea hotărârii atacate și calificarea măsurilor în cauză în raport cu articolul 81 alineatul (1) CE indică, pe de altă parte, o analiză în general deficitară din partea Tribunalului și dovedesc astfel absența unei examinări complete și aprofundate a argumentelor recurentului și ale părților care solicitau anularea deciziei în litigiu.
- 90 Limitându-se în mod repetat, în special la punctele 126-136 din hotărârea atacată, să reproducă conținutul deciziei în litigiu, Tribunalul s-a abținut astfel să controleze, deși era obligat la aceasta, dacă elementele reținute de Comisie în această decizie îi permiteau să concluzioneze în mod întemeiat că măsurile în cauză, date fiind formularea, obiectivele și contextul acestora, prezintă un grad suficient de nocivitate pentru concurență pentru a se considera că au ca obiect restrângerea concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, și, prin urmare, dacă elementele respective constituie ansamblul datelor relevante care trebuie luate în considerare în acest scop.
- 91 În aceste împrejurări, rezultă că Tribunalul nu și-a îndeplinit obligația de a respecta nivelul de control impus de jurisprudență, astfel cum este prezentat la punctele 42-46 din prezenta hotărâre.
- 92 Având în vedere toate elementele precedente, este necesar să se constate că Tribunalul, statuând că măsurile în cauză aveau ca obiect restrângerea concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, a săvârșit erori de drept și a neglijat gradul de control jurisdicțional impus de jurisprudență.
- 93 În aceste condiții, primul motiv al recursului trebuie să fie declarat admisibil.

94 Prin urmare, este necesar să se anuleze hotărârea atacată, fără a fi necesară examinarea celorlalte motive invocate de recurent în susținerea recursului său.

Cu privire la trimiterea litigiului la Tribunal

95 În conformitate cu articolul 61 din Statutul Curții, dacă recursul este întemeiat, Curtea anulează decizia Tribunalului. În acest caz, Curtea poate fie să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul atunci când acesta este în stare de judecată, fie să trimită cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra acesteia.

96 În această privință, este necesar să se constate că motivele care justifică anularea hotărârii atacate nu sunt de natură să atragă anularea totală a deciziei în litigiu. Astfel, motivele respective nu implică anularea acestei decizii decât în măsura în care aceasta constată că măsurile în cauză au ca obiect restrângerea concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE.

97 În temeiul jurisprudenței amintite la punctul 52 din prezenta hotărâre, este necesar, prin urmare, să se determine, astfel cum Comisia a considerat în decizia în litigiu, dacă acordurile în cauză au „ca efect” restrângerea concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE.

98 Cu toate acestea, acest aspect al litigiului implică analiza unor chestiuni de fapt complexe pe baza unor elemente care, pe de o parte, nu au fost luate în considerare de Tribunal în hotărârea atacată, acesta apreciind, la punctele 270 și 271 din această hotărâre, că o astfel de analiză era superfluă, întrucât a considerat că Comisia nu a săvârșit o eroare atunci când a concluzionat, în decizia în litigiu, că măsurile în cauză aveau un obiect anticoncurențial, și care, pe de altă parte, nu au fost dezbătute în fața Curții, fapt din care rezultă că litigiul nu este, cu privire la acest aspect, în stare de judecată.

99 În consecință, se impune trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului și soluționarea cererii privind cheltuielile de judecată odată cu fondul.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară și hotărăște:

- 1) **Anulează Hotărârea Tribunalului Uniunii Europene din 29 noiembrie 2012, CB/Comisia (T-491/07).**
- 2) **Trimite cauza spre rejudecare la Tribunalul Uniunii Europene.**
- 3) **Cererea privind cheltuielile de judecată se soluționează odată cu fondul.**

Semnături